

χει δική του γνώμη, κανένα που να φέρει τη φωτιά της αλήθειας στα μάτια του... "Αν τούτο λέγεται λογική, τότε προτιμώ να είμαστε άλογοι, να είμαστε τρελοί, για να μη χαθεί η αληθινή λογική του κόσμου. "Αν τούτο λέγεται ωφέλιμο, προτιμώ να μην έχουμε καμιά ωφέλεια. Εάν όλα αυτά είναι το αποτέλεσμα της οργάνωσης και της τάξης, για να δυστυχεί και να χάνεται η ανθρωπότητα, τότε είναι καλύτερο να χαλάσουμε τη δολοφονική αυτή τάξη με την αταξία, για να μπορεί να ξαναφανεί η έννοια της ζωής. "Αν η οργάνωση, η τάξη, η βία, η δύναμη, η συνήθεια, η ψευτιά, το χρέμα και ο έγωισμός σημαίνουν πολιτισμό, τότε ως γίνουμε «άγριοι» και ως φέρουμε σφες καρδιές μας την αγάπη και το νόμο. «Ο καθένας ως αγαπάει τον καθένα, κ' έτσι ο καθένας ναγαπείται απ' όλους». Δέ θέλετε; "Έχετε το θάρρος να σκοτώνετε ανθρώπους, και δεν έχετε το θάρρος ν' αγαπάτε ανθρώπους; Μήπως επειδή μπορεί οι άλλοι να σ' εκμεταλλεύονται και να σ' πνίξουν, ενώ σεις τους αγαπάτε; Μα δέ θέλετε να είστε μάρτυρες; "Επειδή τους μάρτυρες τους εκμεταλλεύονται, τους πνίγουν, τους φιλικίζουν, τους κατατομίζουν, γιατί αγαπάνε; ... "Ας ακουστεί σ' α μια βροντή απάνω σ' όλη τη γη ή μεγάλη ερώτηση: τί είναι πιο ανθρωπιστικό και πιο τίμιο: να σκοτώσεις στον πόλεμο ανθρώπους που δέ σου κίνανε τίποτα, και ο ίδιος να σκοτωθείς, ή να υποφέρεις και να πεθάνεις για να παραδοθεί ή κυβέρνηση της γης στην 'Αγάπη; ...

(Σταύλο φύλλο το Β' μέρος)

ALEX STEINMETZ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΥΡΑΝ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΗ

Πρόσωπα

ΡΑΜΣΗΣ βασιλιάς της Αιγύπτου, που έζησε 15000 χρόνια πριν από το Χριστό.
 ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΟΡΑΣ, βασιλιάς των Ασσυρίων, την ίδια εποχή.
 ΧΕΟΠΑΣ, βασιλιάς στην Αίγυπτο.
 ΜΑΜΟΥΘ, ζώο.
 ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ, ζώο.
 ΝΩΕ.
 ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ, πεθαμένος.
 ΣΚΙΑΣ, το ίδιο.
 ΔΥΟ ΧΩΡΙΚΟΙ.

Η σκηνή στην Αθήνα, 4000 χρόνια πριν από το Χριστό, την εποχή που και τα ζώα ήν φωνήεντα, δηλαδή μιλούσαν ανθρώπινη γλώσσα. Είναι νύχτα. Σκοτάδι πηχτό.

Σ κ η ν ή π ρ ώ τ η .

ΡΑΜΣΗΣ (κρατάει στο χέρι ένα βιβλίο). — "Ω κοινόν αυτόδελεπον Σκιά κάρα...

ΝΩΕ (διακόπτοντας). — Περίεργο. Τί γλώσσα είναι αυτή;

ΡΑΜΣΗΣ. — 'Αμαθέστατε. Δεν είναι ή αρχαία 'Ελληνική που ομιλούμεν όλοι σήμερα στην Ελλάδα;

ΝΩΕ. — Μα εγώ μιλάω κάπως αλλιώςτικα.

ΡΑΜΣΗΣ. — Δέ σημαίνει αυτό. 'Υπάρχει διγλωσσία. Ξαίρετε, παντού υπάρχει διγλωσσία.

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ (κουνάει την ουρά του). — Καλέ τί λέτε;

ΜΑΜΟΥΘ. (άκουμπάει την προδοσίδα του πάνω στο βιβλίο). — Τί βιβλίο είναι αυτό;

ΡΑΜΣΗΣ. — Νά, ένα από τα βιβλία που μ'ας φώτισανε αυτοί οι καταραμένοι μαλλιαροί.

ΣΚΙΑΣ. — 'Ακούς εκεί να τα εισαγάγωσι και εις τα δημοτικά σχολεία!

ΝΩΕ. — Δέ μ'ας διαβάξεις καμιά σελίδα, να ιδούμε τί γράφουν αυτοί οι άνθρωποι;

ΣΚΙΑΣ. — Μπαράβο... (παίρνει το βιβλίο από τα χέρια του ΡΑΜΣΗ και προσπαθεί να διαβάσει, μα του πέφτει αδύνατο). Δεν μπορώ, Είναι σκοτάδι...

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ. — Χμ... δεν είναι αυτό. Τόσα χρόνια μέσα στον τάφο ξεσυνήθισες το φως.

ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ (τριζουσε τα κόκκαλιά του, κουνάει τις μασέλες του, κάτι προσπαθεί να πει και τρέχουνε τα σάλια του. 'Ο Σκιάς ζυγώνει μ' ένα μαντήλι και τα σκουπίζει. "Υστερα χώνει μ' ευλάβεια το μαντήλι στην τσέπη του).

ΡΑΜΣΗΣ. — "Ας είναι. Το βέβαιο είναι πως αυτοί οι μαλλιαροί θέλουνε να μ'ας χαλάσουν τη γλώσσα μας:

('Ενώ μιλάει, ο ΜΑΜΟΥΘ του δίνει μια με την προδοσίδα στη ράχη. 'Ο Ραμσής αρχίζει να κλαίει και να φωνάζει:)

ΡΑΜΣΗΣ. — "Ωχ, ή πλάτη μου, ή πλατίτσα μου, μου την άργασες μωρέ θεοσκοτωμένε...

ΜΑΜΟΥΘ. — 'Έλα, μή φωνάζεις. Χωρατά είτανε. "Ηθελα να ιδώ σ'ε ποιά γλώσσα θα δείξεις τον πόνο σου.

ΡΑΜΣΗΣ (τριβοντας τη ράχη του). — "Ωχ, ωχ, ωχ...

ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ. — Θρήνησον, ω βέλτιστε, κατά Φιλοκτήτην, βοών ώσαύτως παπαί, λαταταί...

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ. — Μωρέ τί τέρατα αυτά;

ΜΑΜΟΥΘ. — 'Αρχαιότερα κι από μ'ας...

ΝΩΕ. — Λοιπόν, τί λέτε να κάνουμε μ' αυτά τα διόλα;

ΣΚΙΑΣ. — 'Εγώ προτείνω να τα ρήκωμεν εις την πυράν.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ. — Εις την πυράν, εις την πυράν.

Σ κ η ν ή δ ε ύ τ ε ρ η

('Ο Σκιάς κουβαλάει στους ώμους του τα βιβλία και τα ρήχνει χάμω. Οι άλλοι κουβαλάνε ξόλα. 'Ο Μιστριώτης στέκεται πάνω από το σκαπό και απαντάει νύχι ξόγκια, που κανείς δεν καταλαβαίνει τί λέει).

ΧΕΟΠΑΣ. — Δεν τού βουλώνει κανείς αυτόνου του ανθρώπου το στόμα, να ήσυχάσουμε... Δεν μπορώ πιά να τον υποφέρω.

ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΟΡΑΣ. — 'Αλήθεια, ανυπόφορος. "Άκουσα πως κ' οι νεκροί κάτω στον 'Αδη κάνανε αναφορά να τον διώξουνε. Δεν ανέχονται, λέει, ούτε τον ήσκιου του.

ΙΧΘΥΟΣΑΥΡΟΣ. — 'Αμ' τί να πούνε τότε οι ζωντανοί, που είναι υποχρεωμένοι να κούνε το Σκιά;

τῆς γῆς ἔχουνε μέσα τους τὴν αἰώνια ψυχὴ. «Τὴ στιγμὴ πού ἀποφάσεις νὰ θλάψεις ἕναν ἄνθρωπο, ἔδωκα ψες τὸν ἑαυτὸ σου» — ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια πρὸς πρῶτα νὰ γίνει αἰώνιος θεῖος νόμος.

Μόνο ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος πού ἀκολουθεῖ τὴν ψυχὴ του, πού τοῦ ἀπαγορεύει νὰ θλάψει τὸν ἀσεβό του, εἶναι πλούσιος, βρίσκεται παντοτεὶνὰ μέσα στὸ φλογερὸ ποταμὸ τῶν αἰσθημάτων. Ἐμεῖς φτωχύνουμε... Ἡ συνηθισμένη ὑστεροβουλία ἐναντίο στὸ γέιτονα, ὁ πόθος γιὰ παραδες καὶ τὸ συνηθισμένο μᾶζεμα περιουσιῶν, ἔκαναν τοὺς Εὐρωπαίους νὰ σκοτώνονται σήμερὰ ἀναμεταξύ τους, καὶ μᾶς κάνανε πρῶστους καὶ φτωχοὺς... Ἡ ἐκκλησιὰ τῆς ψυχῆς γκρεμίστηκε στὸν Εὐρωπαῖο, πού γίνηκε γι' αὐτὸ ἀξιωματικός, δημόσιος ὑπάλληλος, χρηματιστής. Γι' αὐτὸ ὁ Εὐρωπαῖος εἶναι τοιγαυὶς, βάρβαρος, πολιτισμένος, παλιάνθρωπος μορφωμένος, γι' αὐτὸ κλέβει, ἀρπάζει καὶ τοκίζει, γίνεται πλούσιος, μένει φτωχός, σκοτώνει, μονομαχεῖ, κάνει πολέμους κ' ἐμπορικὲς ἐπιχειρήσεις, κάνει ἄλλους, πιά λίγο ἔξυπνους, νὰ δουλεύουν γι' αὐτόν, τόσο βαρεῖα νὰ δουλεύουν, ὥστε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λαοῦ οὔτε ἕνα λεπτὸ νὰ μὴν ἔχει καιρὸ νὰ συνέρθῃ στὸν ἑαυτὸ του, κ' ἔτσι οἱ ἀπατημένοι τοῦτοι φτωχοὶ δὲν μποροῦνε πιά νὰ πιστέψουν στὴν ἀνθρώπινη ἀγάπη, καὶ, μὲ τὸν καιρὸ, κι αὐτοὶ πιάνονται ἀπὸ τὸν αἰθερὸν πόθο νὰ μποῦνε στὴν τάξῃ τῶν πλουσίων.

Ὅλοι εἴμαστε, — φτωχοὶ καὶ πλούσιοι, — βάρβαροι σὰ φονιάδες, ξετοίπωτοι κι ἀρπαχτικοὶ σὰ σκληρόκαρδοι τοκογλύφοι, εἴμαστε ὅλοι ἀξιωματικοὶ καὶ χρηματιστές, κι ἂς μείναμε δούλοι πού δὲν πετυχαίνουν σὲ τίποτα... Ἐμεῖς θὰ μπορούσαμε νὰ εἴμαστε εὐτυχημένοι, πλούσια παιδιὰ ἀπάνω στὴν πλούσιὰ μας γῆ, καὶ καταντήσαμε ἀρπαχτικοὶ ἄνθρωποι τοῦ παρᾶ, ἀξιολύπητοι παλιάνθρωποι, χωρὶς ἀληθινὴ ζωὴ, πού καταντήσαμε ἐπίσημοι φονιάδες. Ὁ Εὐρωπαῖος πάλαιμος ἔνα ἔκανε : φανέρωσε πιά τὸν παντοτεινὸ μας πόλεμο ἀναμεταξύ μας.

Ὁ λάκερος ὁ λαὸς ῥήχτηκε στὴ δυστυχία ! Ἐκατομμύρια νεκρῶν ! Πείνα ! Πολεμικὰ κέδρα ! Παλιάνθρωποι.

Γιατὶ οἱ ἀφέντες μας μπορούσαν νὰ μᾶς διατάξουν νὰ ξεκινήσουμε γιὰ τὸ μέτωπο; Γιατὶ μπορούσαν τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς νὰ τὸν διορίσουνε χασάπη, καὶ νὰ μεταβάλλουν ὅλη τὴν Εὐρώπῃ σὲ σφαγεῖο ἀνθρώπων; Γιατὶ ἡ δικὴ μας ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ μοιάζει τέλεια μὲ τὴ δικὴ τους ἀντίληψη. Γιατὶ ἔμελλε οἱ ἴδιοι, χωρὶς καμιά σκέψη δικῆς μας, χωρὶς καμιά γνώμη δικῆς μας, ζούσαμε μονάχα μὲ τὸν πόθο γιὰ ἐχτίμησι, γιὰ λεφτά, γιὰ καμιά θέση καὶ γιὰ τὴ δύναμη. Ὅ,τι μᾶς προσέφεραν οἱ ἀφέντες μας, λόγια, σκέψεις, αἰσθήματα, ὅλα τὰ χάφαμε μὲ τὸ μεγαλύτερο ἐνθουσιασμό... Τὰ δεχτήκαμε ὅλα πρόθυμα ἀπὸ τοὺς ἀφέντες, πού μὲ τὸ ἴδιο στόμα, μὲ τὸ ὅποιο δίνανε ἥς διαταγὲς νὰ σκοτωνόμαστε ἀναμεταξύ μας, μᾶς μιλούσανε γιὰ πολιτισμό. Μὰ, τί θάλασσα ψευτιῶν, νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ πολιτισμό, ἐφόσο γυρίζουν ἀκόμα σὲ κάθε δρόμο τῆς Εὐρώπης ἄνθρωποι, πού φοροῦν στὴ μέση τους μαχαίρια, προωρισμένα νὰ ξεσκίσουν ἀνθρώπινα κορμιά ! Πολιτισμός !

Δέκα ἑκατομμύρια ἄνθρωποι χαθήκανε. Γιατὶ; Για

ποῖον πέθαναν αὐτὰ τὰ δέκα ἑκατομμύρια; Μονάχα ἕνας ἀπὸ σᾶς συλλογίστηκε ποτὲ γιὰτὶ οἱ Εὐρωπαῖοι σφάζουν τὴ νεολαία τους, τὰ παλληκάρια τους; Γιατὶ ἔγινε ὁ πόλεμος αὐτός; Γιατὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ; Ποιὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια;

Νά, ποιὰ εἶναι : Ἀπατήσανε τὸ δυστυχισμένο μας λαό. Τοῦ εἶπανε πὼς ὁ ἔχτρος τὸν ἐπρόσβαλε, καὶ ὁ λαὸς μας τὸ πίστεψε. Μὰ ἡ πῶς φοβερὴ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὰ πῶς ψεύτικα ἰδανικά — ἡ δύναμη, ἡ θία, ἡ ἐπιτυχία, ἡ πίστις στὴν ἐξουσία, ὁ ἥρωισμός, ἡ ὑπερᾶσπις τῆς πατρίδας, — φυτρώσανε πιά στέρεα στὸ μυαλὸ καὶ στὴν καρδιὰ κάθε Εὐρωπαίου, ὥστε ὁ καθένας εἶτανε πρόθυμος γιὰ τὸ μακελειό. Ἡ τέλεια νίκη τῶν ψεύτικων τούτων ἰδανικῶν, θὰ σημαίνει τὸ θάνατο τῶν ἀληθινῶν ἰδανικῶν, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης.

Σᾶς λέω : ὁ πολιτισμὸς ἐνὸς λαοῦ δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὸ μᾶζεμα θησαυρῶν. Τὸ μεγαλεῖο ἐνὸς λαοῦ δὲ βρίσκεται οὔτε στὶς ἀποικίες του, οὔτε στὶς πρῶτες ὕλες, οὔτε στὴν εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ του. Μεγαλεῖο, πολιτισμός, εὐτυχία καὶ μέλλον ἐνὸς λαοῦ, δὲ βρίσκεται στὰ βαθύρια του. Μὰ ὁ πνευματικὸς θάνατος ἐνὸς λαοῦ βρίσκεται στὰ χρηματοκιβώτιά του. Τὸ πνεῦμα τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀνθρωπισμός καὶ ἡ ἀγάπη, σκεπαστήκανε ἀπὸ τοὺς παραδες. Κι αὐτὸ σημαίνει, χωρὶς ἄλλο, τὴν δυστυχία καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ Εὐρωπαίου ἀνθρώπου....

Ἀφίσταμε νὰ σχηματιστοῦνε στρατοὶ γιὰ τὸν πόλεμο. Ἐφευρήκαμε καὶ φτειάξαμε κανόνια, βαπύρια, φοβερὲς μηχανές πού νὰ σκοτώνουν τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ πληρώσαμε ὅλα αὐτὰ, καὶ τὰ θαυμάσαμε ! Ἄν κ' ἔπρεπε νὰ ξαίρουμε πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ πολεμικὰ μέσα μιὰ μέρα θὰ γυρίζανε κατὰ τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ κατὰ τῆς ζωῆς τῶν παιδιῶν μας, τῶν ἀνθρώπων μας, τῶν πατέρων μας. Τοῦτο εἶτανε ἐπόμενο... Κ' εἶπαι μᾶς λένε, — καὶ μεῖς πού δὲν ἔχουμε δικὴ μας γνώμη καὶ δικὴ μας σκέψη, τὸ πιστεύουμε κιόλας : προσβλήθηκαμε καὶ πρέπει νὰ προστατέψουμε τώρα τὴν πατρίδα μας καὶ τὸν πολιτισμὸ μας. Μᾶς μιλάνε γιὰ ἥρωισμούς καὶ γιὰ ἕνα πεδίο τῆς τιμῆς... Μὰ, μήπως δὲν εἶχε πεθάνει κάθε τιμὴ, πολὺ προτοῦ νὰρχοι ὁ πόλεμος; Μήπως εἶναι τιμὴ, εἶναι ἥρωισμός, νὰ σκοτώνει κανεὶς ἀνθρώπους γιὰ λεφτά, γιὰ δύναμη καὶ γιὰ ψεύτικα ἰδανικά; Ἄν τοῦτο λέγεται τιμὴ, τότε προτιμῶ νὰ εἴμαστε ἅνθρωποι, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε πάλι μὲ τιμὴ. Ἄν τοῦτο λέγεται ἥρωισμός, τότε προτιμῶ νὰ εἴμαστε λαοί, γιὰ νὰ μὴ φύγει τὸ θάρρος ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμον... Μιλάνε γιὰ πολιτισμό. Μήπως πολιτισμός εἶναι τοῦτο, ὅτι ὅλη ἡ Εὐρώπη, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο εἶτανε μιὰ μεγάλη φάμπρικα, στὴν ὁποία δὲ ζούσανε ἄνθρωποι, μὰ κουνιόντουσαν αὐτόματες μηχανές; Μηχανές ἀπὸ κρέας καὶ αἷμα, πού δὲ σκέπτονται πιά, πού δὲν ἔχουνε γνώμη, οὔτε θυμοῦνται πὼς εἰντούσαν μιὰ φορὰ ἄνθρωποι, πού λειτουργοῦνε σὰν τίς μηχανές ἀπὸ σίδερο καὶ ἀτσάλι; Καὶ οἱ ἀνθρώπινες μηχανές, δουτηγμένες στὸν πόθο τῶν παραδῶν, στὴ συνήθεια, στὸν ἐγωισμό καὶ στὴν ψευτιά, δάνουνε σὲ κίνησι ἅς ἀτσάλινες μηχανές ! Ναι, δουτηγμένες στὴν ψευτιά, στὴν ὁποία πνίγηκε ὅλη ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀνθρωπότητα, ὥστε σήμερὰ δὲ βρίσκαι κανένα Εὐρωπαῖο, πού νὰ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο 'Αθήνα, 23 Γεννάριον 1921

ΑΡΙΘ. 720 (ΦΥΛ. 4)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΛΟΤΑΧΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ: (Τὸ ἀθάνατο
μανιφέστο γιὰ τὴ γλώσσα.
ΑΛΕΞ. ΣΤΕΙΝΜΕΙΤΖ: Ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ
L. Frank «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός».
ΗΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ: Εἰς τὴν πυρὰν.
ΠΙΚΡΑΓΓΚΛΗΜΣ: Στὸ φλογερὸ καμίνι.
ΚΥΡΤΙΣΤΙΣΣΑ: Στὸ σκοτάδι.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΗΣ — Κ. ΚΑΡΘΕΙΟΣ: Δὸν Κιχώτης
(συνέχεια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
Α. ΛΟΪ ΖΟΣ: Δυὸ ματάκια.
Ο ΝΟΥΜΑΣ: Ν. Πολίτης.
Ο ΜΕΣΤΡΑΓΓΛΙΛΗΣ: Νησιώτικα γράμματα: Οἱ
Φράτζοι καὶ οἱ δικοί μας.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φι-
λολογία.—Ἑνὴ φιλολογία.—Φοιτ. Συντροφιά.
—Βαρβαροπάζαρο.—Ἑνὴ περιοδικά.—Μου-
σική.—Χωρὶς γραμματόσημο.

L. FRANK

“Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΣ,”

Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ περίφημα «ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α-
ΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ» (κοίταξ. Νομῆ σελ. 31),
ὁ ταχτικὸς συνεργάτης μας κ. Ἀλέξ. Σταϊνμεϊτς
ἀναγλύει τὸ κοινούριον μυθιστόρημα τοῦ Γερμα-
νοῦ ποιητῆ Λεονάρδου Φράνκ: «Ὁ ἄνθρωπος
εἶναι καλός» (Der Mensch ist gut). Ἀπὸ
τὸ βιβλίον αὐτό, ποὺ χάλασε κόσμον στὴ Γερμα-
νία, ὁ κ. Σταϊνμεϊτς μᾶς ἔστειλε, μεταφρασμένο,
ἓνα σημαντικὸ κομμάτι. Εἶναι ὁ λόγος ποὺ ἔγ-
ρει ὁ Robert, ποῦναι γκαρσόνι ξενοδοχείου
κ' ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πρόσωπα τοῦ ἔργου. Ὁ
λόγος τοῦ Robert εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ὁμορφα
μέρη τοῦ βιβλίου, καὶ δίνει μιὰ γενικὴ ἰδέα γιὰ
ὅλακερο τὸ ἔργο. Τονὲ χωρίσαμε σὲ δυὸ μέρη,
γιὰ νὰ δημοσιευτεῖ σὲ δυὸ φύλλα.

Α'

Θέλουμε νὰ κάνουμε εἰρήνη!...

Μὰ μόνο τότε μπορούμε νὰ κάνουμε σωστὴ εἰρήνη,
ἂν ξαίρουμε καὶ παραδεχόμεστε πῶς καὶ μεῖς φταί-
με γιὰ τὸν πόλεμον...

Μόνο ὅποιος σκέπτεται καὶ ἀγαπάει τοὺς ἀνθρώπους,
μπορεῖ νὰ τοὺς φέρει τὴν εἰρήνην... Ἐμεῖς δὲ σκε-
πτόμαστε, καὶ ἀγαπάμε μονάχα τὸν ἑαυτὸ μας...

Καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἡ ἀγάπη εἶχε πεθάνει
στὶς καρδιές μας. Εἴμαστε μηχανεὲς χωρὶς σκέψη χω-
ρίζουσα μας γνώμη. Γι' αὐτὸ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς φταί-
ει γιὰ τὸν πόλεμον....

Μπορεῖ νὰ μὴ σᾶς ἀρέσουν αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω. Μὰ
πρέπει νὰ τὰκούσετε. Πρῶτα πρέπει νὰ γυρίσουμε πί-
σω στὴν ἀλήθειαν: εἴχαμε ξεχάσει τὸ καλὸ, τὴν ἀγάπην
οὔτε εἴχαμε ποτὲ συλλογιστεῖ τί εἶναι καλόν· τίποτα
δὲν εἴχαμε συλλογιστεῖ, τίποτα δὲν εἴχαμε σκεφτεῖ. Ἡ
κακία στὶς καρδιές μας γινότανε ὅλο μεγαλύτερη, ὡς
ποὺ μᾶς ἔγινε συνήθεια, καὶ στὸ τέλος πιστέψαμε πῶς
τὸ καλὸ — ὁ ἐγωισμός, ἡ βία, ἡ δύναμις, ἡ ἐπιτυχία,
ὁ παρὰ καὶ ἡ ἐξουσία — εἶναι ἐκεῖνο ποὺ γιὰ χάριν
τοῦ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ζεῖ. Καὶ ἐκεῖνο τὸ κρῖν, δο-
λοφονικὸ δόξωμα κάθε Εὐρωπαίου, νὰ θέλουμε νὰ
στεκόμαστε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ποὺ μᾶς ἔ-
γινε καὶ συνήθεια καὶ δεύτερη φύση, ἔπρεπε, φυσί-

κά, νὰ ἔχει γιὰ ἀποτέλεσμα τὸ μεγάλο μακελειόν...
Καὶ ἔπειτα μιᾶνε γιὰ τιμὴν, ἥρωισμόν, ἥρωικὸ θάνα-
τον, γιὰ τὸ πεδίο τῆς τιμῆς!...

“Ὅλοι μας ἕναν πόθο εἴχαμε μονάχα, τὸν πόθο τῆς
ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ μεγάλης ὕλικης ἐπιτυχίας. Τί μᾶς
ἔμελε, ἂν ἔτσι χαλάσαμε τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς μας,
ἂν ἔτσι βουτήξαμε τὸ γείτονά μας σὲ δυστυχία καὶ ἀ-
θλιότητα; “Ὅλοι μας ἀναγνωρίζαμε καὶ θαυμάζαμε
γιὰ ἀφέντες ἐκείνους ποὺ μὲ τὴ βοήθειαν τῆς βίας
καὶ τῆς ὕλικης ἐπιτυχίας ἀρπάξανε στὰ χέρια τοὺς τῆ
μεγαλύτερη δύναμιν, περιουσίαν καὶ ἐξουσίαν, χωρὶς νὰ
δώσουμε λογαριασμὸν στὸν ἑαυτὸν μας... Εἴμαστε πε-
ρήφανοι ὅταν τὰ παιδιά μας, ποὺ μόνο κακὲς συμβου-
λὲς ἀκοῦνε ἀπὸ μᾶς, τραγουδοῦσαν τραγούδια τοῦ
πολέμου καὶ τοῦ σκοτωμοῦ. Κι ὅταν οἱ ἰσχυροὶ ἀφέν-
τες διατάξανε τὰ στρατεύματα νὰ ξεκινήσουν, χαρή-
καμε κ' ἐνθουσιαστήκαμε. Χαρήκαμε, ὅταν μᾶς ἤρ-
θανε οἱ πρῶτες εἰδήσεις τῆς νίκης. Ἐνθουσιαστήκα-
με. Τί μᾶς ἔνοιαζε, ἂν μὲ τὴν κατάληψιν ἐνὸς φρου-
ρίου σκιστήκανε σὲ κομμάτια τὰ κορμιά πενήντα χι-
λιάδων ἀνθρώπων; Πενήντα χιλιάδες ἄνθρωποι ποὺ
ἔπρεπε νὰ σκιστοῦνε σὲ κομμάτια γιὰ νὰ πάρουν, μὲ
τὴ διαβολικὴ αὐτὴ πράξιν, οἱ ὀπτικοὶ τῆς ὕλικης ἐπι-
τυχίας, περισσότερην δύναμιν, καὶ οἱ πλούσιοι περισ-
σότερην περιουσίαν! Γιὰ ὅλα αὐτὰ δὲν ἴδρωνε τὸ ἄ-
φτί μας, γιὰτί οἱ ἴδιοι δὲν εἴχαμε κανένα ἄλλον πόθο
παρὰ τὸν πόθο τῆς ὕλικης ἐπιτυχίας, τῆς περιουσίας,
τῆς δύναμης. Καὶ τὸν πόθο αὐτὸν τονὲ λέγαμε, ψευ-
τικῶς, πατριωτισμόν. Πρέπει νὰ φέρομε τὴν εἰρήνην.
Καὶ μεῖς φταίμε γιὰ τὸν πόλεμον. Εἴμαστε φονιάδες.

Μὰ μόνο τότε ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ φωνάζουμε
γιὰ τὴν εἰρήνην, ἂν πάψουμε νὰ ἐκπληρώνουμε, χω-
ρὶς δική μας σκέψιν καὶ χωρὶς δική μας γνώμην, ψευ-
τικῶς καθήκοντα. Μόνο τότε θὰ μπορούμε νὰ πραγ-
ματοποιήσουμε τὴν εἰρήνην ἀπάνου στὴ γῆ, ἂν πάψου-
με νὰ βάζουμε κέντρο τῆς ζωῆς μας τίς μηδαμινό-
τητες, ἂν δὲν εἴμαστε πιὰ μηχανεὲς χωρὶς ψυχὴν, ποὺ
παράγουν μονάχα παράδες καὶ ἐξουσίες, μὰ ἂν γινώ-
μαστε πλάσματα μὲ τὴ θείαν γνώσιν, πῶς κάθε ἄνθρω-
πος εἶναι ἀδερφός μας, πῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦτοις